

RØYKEN HISTORIELAG

Bygdemagasinet

NR 66 NOVEMBER 2014

Potetopptaker fra Gjerdal

Bygdemagasinet

NR 66 NOVEMBER 2014

INNHold

Lederen har ordet	1
Hva har hendt og hva hender?	2
Hederstegnet til Ole Rud	2
Rulleharva	4
Kort rapport fra Museumskomiteen	5
Annonse for tur til Holland 2015	6
Vestbanene	8
Annonse Spikkestadbok	15
Anders Killingstad og bokhylla.no	16
Oldtidsmarsjen 2014	18
Oldtidsmarsjen, natursti og resultater	22
Minner fra Åros i tidligere tider	24
Norges første kvinnelige dommer!	27
Om Bygdemagasinet	27
Annonse Røykenkalenderen 2015	28

Bygdemagasinet's redaksjon:

Arne Myrvang, tlf. 31 28 13 85
Ole Kjølén, tlf. 31 28 60 54
Kjell Jørgensen, tlf. 31 28 33 45
Bjørn Fossnes, tlf. 92 25 85 12

Lederen har ordet

Etter en forhåpentligvis velfortjent sommerferie står vi fremfor nye muligheter!

Ikke for det; også sommerferien bød på aktiviteter. Vi holdt Gjellumstua og låven på Herne tangen åpne for publikum i tiden 29. juni til 3. august. Vi kunne glede oss over godt besøk, f.eks. var det hele 35 besøkende den 27. juli med Kari og Ole Sønju som vertskap, og som et pluss for denne dagen; god omtale i Røyken og Hurums avis. Ekstra hyggelig er det når også folk fra andre steder er interessert i å besøke samlingene våre, i august hadde vi f.eks. besøk av 2. St. Georgsgilde i Drammen, dette er en gruppe tidligere speiderledere som samles en gang i måneden. Denne gangen møtte det opp 20 medlemmer, som var så tilfredse med både samlingen og omviser Bjørn Eric Hansen at de ga et bidrag på kr. 500 til driften av historielaget!

Den tradisjonelle markvandringen ble det ikke noe av i år. Vi var kommet langt i å planlegge er tur til Villingstadåsen og bygdeborgen der, men bl.a. fordi det var mange andre lignende arrangementer på ettersommeren satt vi dette på vent. Denne turen har vi arrangert før, men den tåler å gjentas.

Oldtidsmarsjen derimot ble arrangert som vanlig, med i alt 52 deltagere. Ikke verst, men vi ønsker oss flere! "Marsgeneralene" Frøydís Christoffersen og Bjarne Kjos fikk fortjent hederlig omtale på høstmøtet den 9. oktober.

Temaet på høstmøtet var de historiske forbindelsene mellom Nederland og Norge, noe

Jan M. Keus ga oss en interessant innføring i. Bl.a. at Amsterdam er bygd på norsk skog, en skog under vann. Jan M. Keus er nederlander, men bosatt i Norge.

Det var Per Olav Berg som fikk knyttet kontakten til Jan, og dette var ikke helt uten baktanker. Som det fremgår annet steds i denne utgaven av Bygdemagasinet tar laget sikte på å arrangere en busstur til Nederland i april, og hvem annen enn Per Olav var det som fikk denne idéen? På mange måter er dette et eksperiment, men andre historielag har arrangert utenlandsturer, så hvorfor ikke Røyken Historielag? Les invitasjonen, merk påmeldingsfristen den 20. januar 2015 og meld dere på!

Arbeidet med kommunens kulturminneplan er satt i gang for alvor. Vi har god kontakt med kommunen om denne planen, og hvis du mener det er kulturminner vi spesielt bør merke oss så ta kontakt.

Vi har flere ganger omtalt det planlagte kurset i bruk av digitale hjelpemidler ved slektsforskning. Når dette leses er kurset avvirket, riktignok forskjøvet en uke i tid. I skrivende stund har seks deltagere meldt seg på.

Røyken Historielag har gledet av å ha mange medlemmer, men gjennomsnittsalderen er høy. Vi ønsker oss derfor flere yngre og aktive medlemmer, men selvsagt også flere eldre. Som et ledd i dette arbeidet har vårt

Røyken Historielag 2014 – 2015

Kornmagasinet, Grettekroken 1, 3440 Røyken. post@historielaget.no

Hjemmeside: <http://historielaget.no>

Styret, inkl. BM redaksjon:

Verv	Navn/adresse/e-post	Tlf p / a	Mobil
Leder	Kåre Selvik, Skolev. 4, 3478 Nærnes kaselvi@online.no	31281720	99260034
Nestleder	Bjørn Eric Hansen, Klokkegård terrasse 7, 3440 Røyken bjorn.eric@pennytime.no	31294775	92027670
Kasserer	Arnulv Solberg, Furubergløgka 14, 3477 Båstø arnulvs@online.no	31288065	41698189
Sekretær	Bernt Otto Hauglin, Fossumv.2, 3440 Røyken mail@mbnorway.no	31286127/31284111	91366280
Styrem.	Bjørn Auke, Dalbøv. 1, 3472 Bødalen bjorau@gmail.com	31280387	90505225
Varam.	Inger Drengsrud Førde, Brøholtv. 2, 3430 Spikkestad inger@broholt.no	31281843	91887496
Varam.	Morten Fleischer, Vardev. 14, 3470 Slemmestad morten.fleischer@online.no	31281645	91681774
Varam.	Ingeborg Hoel, Nordhagenv. 15 b, 3430 Spikkestad roa-hoel@online.no	31285835	97774903
Red. BM	Arne Myrvang, Snarv. 6, 3478 Nærnes arne.myrvang@altiboxmail.no	31281385	91865145

styremedlem Bjørn Auke utarbeidet en kommunikasjonsplan for laget. Styret vil ta stilling til denne planen før jul. Det blir spennende å se hva vi klarer å få til.

Julemøtet er satt til torsdag 4. desember. Arkeolog Håvard Kilhavn som vil ta for seg et tema knyttet til kulturminner fra Hurumhalvøya. Vel møtt!

KÅRE SELVIK 20. OKTOBER 2014

Hva har hendt, og hva hender?

Dette har hendt:

12.juni: Tur til Oslofjordmuseet i Vollen

21. september: Oldtidsmarsjen

9. oktober: Høstmøte med hovedtema «Historiske bånd til Nederland»

23. og 30. oktober: Nybegynnerkurs i slektsforskning

Hva hender i lagets regi?

4. desember: Julemøte

15. til 21. april 2015: Tur til Nederland. Påmeldingsfrist 20. januar. Se annonse inne i bladet, samt på våre nettsider!

Røyken Historielags hederstegn til Ole Rud

På årsmøtet i mars ble en svært overrasket Ole Rud tildelt Røyken Historielags hederstegn. Ole, som selv sitter i hederstegnrådet, fortalte i takketalen sin at rådet hadde bestemt seg for ikke å dele ut noe hederstegn i år, men at noen måtte ha snakka sammen uten hans vitende.

Hederstegnrådets begrunnelse:

Ole Rud ble innvalgt som varamedlem til styret i Røyken Historielag i 1998. Året etter ble han valgt til leder. Han satt som leder i 9 år, dette er i seg selv en stor innsats for laget.

I denne perioden var det flere store saker på dagsorden. En av sakene, hvor Ole var initiativtaker og svært aktiv, var forsøket på å få overta låven på Røyken prestegård. Det ble arrangert flere befaringer på prestegården, med representanter fra Opplysningsfondet og fra Røyken kommune. En delegasjon fra historielaget,

sammen med ordfører og rådmann var også på møte hos Opplysningsfondet i Oslo.

Opplysningsfondet skulle komme tilbake med forslag til kommunen, hvordan en eventuell overtagelse kunne skje. Selv om signalene fra Opplysningsfondets representanter var positive, både ved befaringene og i møtet, kom det dessverre aldri noe konkret tilbud, selv om både Ole og kommune purret.

Historielaget sto for «Oslofjord-mesterskapet» i isskjæring på Høvikvolden i 2001.

Kurset «Bli kjent i egen bygd» ble tatt opp

igjen, og gjennomført 3 ganger i Oles ledertid, med et stort antall deltakere.

Oppstarten for å få skrevet ny bygdebok for Røyken kom i gang, etter initiativ fra historielaget, som et samarbeidsprosjekt mellom Røyken kommune og historielaget. Dette ble realisert ved at Terje Martinsen ble ansatt av kommunen, som bygdebokforfatter.

Røyken Historielag fikk i gang sin egen «Hjemmeside».

I 2005 kjøpte historielaget Grodal Mølle, noe Ole håpet skulle kompensere for at vi ikke hadde fått låven på prestegården. Som vi nå vet ble dette en for stor dugnadsjobb, og for kostbart

for historielaget, men vi mener at intensjonen var god, både for å få plassert noe av historielagets samlinger, og for å ta vare på mølla.

I perioden hvor Ole var leder, var det mange tilbud av medlemsmøter, markvandring, i og utenfor kommunen, og andre turer ut av kommunen til ulike steder.

Ole er fortsatt aktiv i historielaget ved jobber på Oldtidsveien, oppdrag ved Oldtidsmarsjen og bud for lagets skrifter. Han gikk nettopp ut av valgkomiteen og sitter i hederstegnrådet.

Redaktøren beklager at denne artikkelen ble uteglemt i forrige Bygdemagasin.

Rulleharv

Rulleharv, eller valseharv som den også blir kalt, hører ikke til de eldste harvtypen som har vært i bruk her i landet. Heller ikke ble det den vanligste, dertil var den for kostbar i anskaffelse. Men harva var meget effektiv, særlig på tung leirjord, og det er det mye av her i bygda. Den var arbeidsbesparende og ble også brukt til å molde ned kornet.

Røykenpresten Christian Holst regnes som opphavsmannen. Han døde i 1824. Men omkring år 1800 ble det også eksperimentert med denne harvtypen andre steder på Østlandet og i Trøndelag.

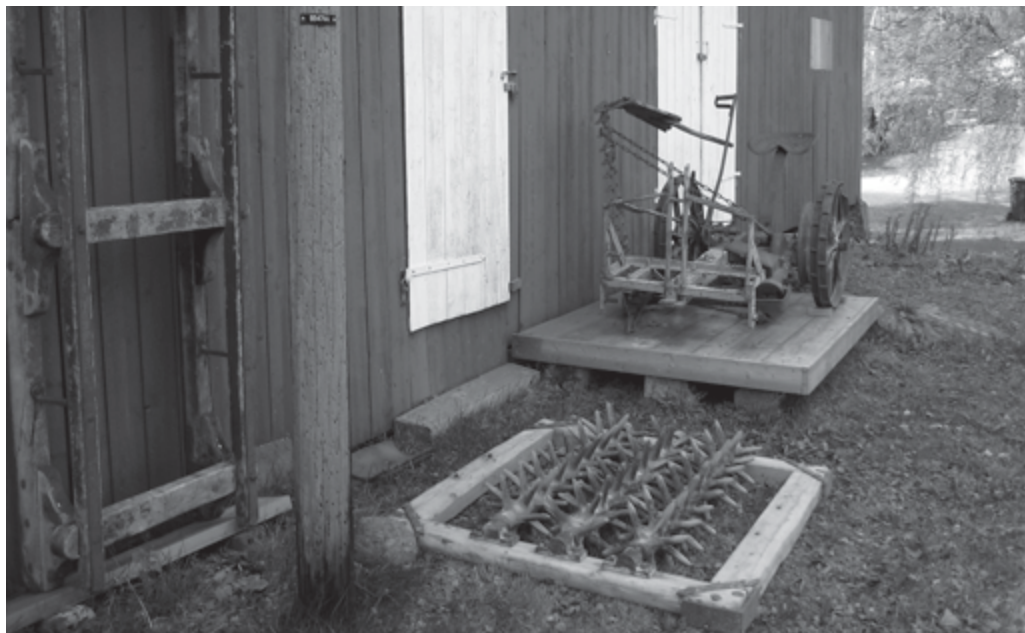
Den første serieproduksjonen av harva i støpejern startet på Eidsfoss Jernverk i året 1823, angivelig etter en redskapsmodell laget av provst Christian Holst i Røken. Vi vet at han var svært dyktig både som snekker og smed, og han hadde både snekkerverksted og smie i prestegården.

De eldste modellene av denne harvtypen hadde tre rullestokker laget av hardt trevirke.

I disse ble det slått inn pigger av smijern. Disse harvene hadde den ulempen at piggene lett løsnet. Rulleharva fra Eidsfoss Jernverk var i sin helhet laget av støpegods. Men støpegods er hardt og noe sprøtt, og både pigger, rullestokker og ramme kunne knekke i steinet jord.

I 1840- og -50-årene ble det produsert rulleharver på Fritzøe Verk ved Moss, Borregaard mek. verksted i Sarpsborg, Moss Jernverk, Eidsfoss Jernverk og på Hassel Jernverk i Skotselv. Litt senere utviklet O. Jacobsen, tidligere pedell ved Borgerskolen i Christiania, ei rulleharv som var laget av smijern. Fra 1854 ble denne harva serieprodusert av straffefanger ved Botsfengslet i Christiania. Og på en utstilling i London i 1862 ble harva belønnet med medalje. Men de norskproduserte rulleharvene hadde oppnådd stor anerkjennelse i flere land i Europa allerede før denne tid.

Det var også en del bygdesmeder her i landet som lagde gode rulleharver.

Rulleharva du ser her er en gave til Røyken Historielag fra Arne Edvard Ølstad. Harva har vært i bruk på søndre Ølstad gård i Røyken.

Kort rapport fra Museumskomiteen

Sommeren 2014 har vært en hektisk sommer for museumskomiteen. Vi har fått laget en fin platting på vel 35 m² i tilknytning til låven på Hernestangen. Thorleif Berg, Kjell Klausen og Ove Midtsem sto for det meste av arbeidet. Her har vi fått plass til flere landbruksgjenstander som tåler å stå ute. Vi har fått fra Ludvig Haug, Krokodden - tømmerredskaper blant annet et "lunnedrag" og en hestevogn. Pote-topptaker fra Svein Schie, Gjerdal. Thorleif Berg har gitt oss en møllestein som opprinnelig kom fra Alf Aaberg, Prestefossen der hvor Bråset er i dag. Alt dette er nå plassert på plattformen og mer kommer i løpet av høsten fra Øvre

Gjerdal Gård. Vi har også fått mange gaver fra Henry Pasala som bodde på Hernestangen tidligere på 1950 tallet.

Vi har hatt Gjellumstua og låven åpen 6 søndager i sommer med godt besøk. Det var godt over 200 voksne og vel 20 barn innom våre utstillinger, noe vi er godt fornøyd med. Laftebua er beiset med sort tjærebeis i sommer og gjort klar til neste års utstilling. Den vil bli innredet som et lite bryggerhus med bryggepanne, badekar og vaske saker.

Bjørn Eric Hansen

Th. Liens
Turistbusser

Reis med Røyken Historielag og møt våren i Holland 15. til 21. april 2015 - Color Line t/r.

Påmeldingsfrist 20. januar 2015.

Opplev tulipaner, møller, tresko, kunst, kanaler og diker. Bli med for å oppleve og nyte våren på forskudd! Blomstringen starter med krokus, hyasinter og narcisser, og selve tulipanene er på topp i april. I full blomst danner de heldekkende tepper i blomsterløk-distriktet.

På tur med Historielaget får vi selvsagt også tid til å besøke historiske steder. Vi får bl.a. med oss området Zaanse Schans. Det var en av de viktigste industriområdene i Holland på 1600-1700-tallet, med over tusen vindmøller. Noen av dem er bevart og i drift den dag i dag.

15. april SPIKKESTAD/SLEMMESTAD - Oslo

Vi kjører det lille stykket inn til Oslo hvor Color Line har avgang kl. 14:00. Det blir felles lunsj rett etter ombordstigning. Kvelden benyttes på egenhånd. Show i showlounge kl. 19.00 og 21.00 kan anbefales, ellers båtens øvrige fasiliteter.

16. april Kiel – Den Haag. Ca. 592 km.

Frokost ombord. Vi samles i bussen som bringer oss raskt på fine tyske autobahner. Passerer kjente byer som Hamburg og Bremen. Ved Osnabrück svinger vi vestover mot opplevelseseventyret. På sen ettermiddag kommer vi til Hotel de Gouden Leeuw i Voorschoten. Eller tilsvarende. Dette er i Den Haag området. Her skal vi bo i 3 netter.

17. april Dagsutflukt, Amsterdam. Ca. 70 km.

I dag har vi en lang og god frokost. Ca kl. 10.00 reiser vi til Amsterdam. Her møter vi en lokal guide som viser oss byen og dens historie. Videre blir det tid på egenhånd. Handlegaten Kalverstraat frister med både mat og butikker av alle slag. Til avtalt tid møtes vi for kanaltur med middag. Vel tilfredse av mat og inntrykk reiser vi tilbake til hotellet hvor senga venter.

18. april Blomstermarkene og Zaanse Schans. Ca. 75 km.

Frokost. I dag går turen ut mot kysten. Vi kjører gjennom uendelige blomstermarker i mange forskjellige farger og blomsterduften henger i luften. Vi besøker fiskelandsbyen Scheveningen og det verdenskjente rundmaleriet, "Panorama Mesdag" som viser oss nettopp Scheveningen fra en tidligere tid. Vi opplever blomsterparken, Keukenhof, som lokker tilreisende fra hele verden. Litt nord for Amsterdam besøker vi Zaanse Schans et vernet friluftsområde ved bredden av elven Zaan River. Her ser vi den gamle trehusbebyggelsen, vindmøller og håndverks workshops som er tilgjengelige for publikum. Felles middag på hotellet

19. april Den Haag via Hindelopen til Bremenområdet. Ca. 440 km.

Frokost og tidlig avreise. Hollandsoppholdet er snart slutt og vi setter kursen nordover hvor nye opplevelser venter. Vi kjører over den kjente 3 mil lange Zuiderzee-demningen til Friesland og byen Hindelopen. Her er fortsatt mye håndverkstradisjoner preget av rosemaling fra Norge. Mye av byen står på pæler fra Drammensområdet. Etter lunsj fortsetter vi til den tyske grensen ved Nieuweschans og til Bremen hvor det blir overnatting på Ramada Überseehotel Bremen sentralt i "Altstadt". Middag i Rathauskeller 5 min fra hotellet. Etter middag blir det en liten spasertur sammen med reiseleder i Schnoor, en spesiell bydel med mange hundreår gamle bygninger og trange smug.

**Th. Liens
Turistbusser**

Parti fra Hindelopen

20. april Bremen - Kiel. Ca. 213 km.

Frokost og avreise til Kiel. Color Line har avgang kl.14.00. Vi hygger oss om bord på dette "cruise-skipet" som tar oss hjem til Norge. Vi kan anbefale Observasjon Lounge på dekk 15 mens båten seiler ut Kielerbukten. Aftensbuffet i Grand Buffet på dekk 6 kl. 17:30. Show i showlounge kl. 19.00 og 21.00 kan anbefales, ellers båtens øvrige fasiliteter.

21. april Oslo - Påstigningsstedet.

Mens båten seiler inn mot Oslo nyter vi en lang og god frokost. Ankomst Oslo kl. 10.00. Beregnet ankomst Røyken-området ca. kl.11.30

Pris kr. 9.900 - pr. pers som inkluderer mye:

- Bussreise med 4 stjernes turistbuss. Blid og kjent sjåfør.
- Reiseleder fra Røyken Historielag.
- Båtreise Oslo – Kiel tur/retur i 3*** innv. lugar.
- Lunsjbuffet og frokost på utreisen og aftensbuffet og frokost på hjemreisen.
- 3 hotellovernattinger i Holland. Dobbeltrom, frokost og middag. 2 drikker øl/vin- min inkl.
- 1 hotellovernatting i Bremen. Dobbeltrom og frokost.
- Middag i Ratskeller i Bremen.
- Inngang: Keukenhof, Panorama Mesdag.
- 2 timers bygging i Amsterdam.
- Kanaltur i Amsterdam med 4 retters middag, inkl. vin/mineralvann.

Enkeltromstillegg: Kr. 1400,-.

Enkeltlugar: Kr. 1800,-.

Utvendig lugar Kr 800,- pr lugar. Tillegg pr. person hvis 20-29 påmeldte: Kr. 660,-.

Depositum ved påmelding: kr 2000,- pr. person. Resten betales 1 mnd før avreise.

PÅMELDING SKJER TIL TH. LIENS TURISTBUSSE: Tlf. 32 75 19 22 – epost: thlien@thlien.no

Merk bestillingen "Røyken Historielag". Etter påmelding mottas nærmere informasjon om klokkeslett og påstigningssted avreisedagen og mer informasjon om hotellene og reisevilkår.

Th. Liens Turistbusser AS

tlf: 32751922

e-post: thlien@thlien.no

www.thlien.no

Norsk reisebok

Vestbanene og Telemark

Bjarne Kjos på Spikkestad kom nylig over en reisebok fra året 1932. Den er i format 12 cm x 21 cm, egentlig et lommeformat, er på 144 sider, har en del kartskisser og mange illustrasjoner. Og boka omfatter langt mer enn bare jernbanestrekninger.

I tidligere tider utga jernbanen mange reisebeskrivelser i bokform. På det tidspunkt ovennevnte bok ble utgitt fantes ytterligere 9 reisebøker utgitt av jernbanen. Disse omfattet de fleste områder i landet fra Sørlandet i sør til Hålogaland i nord. Dette var et ledd i jernbanens markedsføring den gang. Man tok særlig sikte på å utvikle markedet for lystreiser. For jernbane ble regnet som en særlig rask og bekvem reisemåte. Og hadde du lyst til å se nærmere på reiserutene på Vestbanene den gang for 82 år siden, så kostet det deg 50 øre å bli eier av boka.

For mange av våre lesere vil betegnelsen "Vestbanene" trolig være litt uklart. Derfor gjengir vi først jernbanens egen innledende forklaring i boka. Der nest gjengir vi beskrivelsen av en reise med den 53 kilometer lange jernbanestrekningen fra Oslo Vestbanestasjon til Drammen. Denne gikk gjennom Røyken fra åpningen av banen i 1872 frem til Lieråsen tunell ble tatt i bruk i 1973. Fra dette tidspunkt ble den gamle linjen mellom Spikkestad og Brakerøya nedlagt.

Med tanke på de som har tilgang til internett kan vi fortelle at jernbanens gamle reisebøker kan leses gratis på internett under søkeordet *bokhylla.no*.

God lesning.
Ole Sønju

Jernbanelinjen Oslo—Skien om Drammen—Kongsberg.

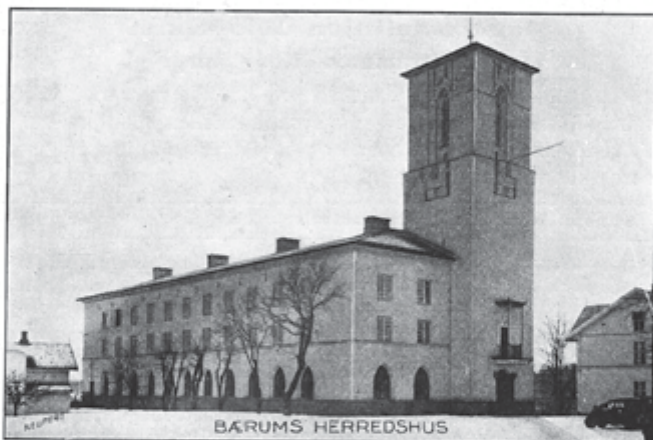
Togruten for denne banelinje og for alle de øvrige baner står i «Rutebok for Norge», som også inneholder billettpriser o.l. Følgende tabell gir stasjonene og en del av holdeplassene med deres kilometeravstander fra Oslo.

Stasjoner m. v.	Km.	Stasjoner m. v.	Km.	Stasjoner m. v.	Km.
Oslo V.	0	Heggedal	29	Skollenborg ...	92
Skarpsno	2	Røyken	34	Kongsberg ...	99
Skøyen	3	Spikkestad	37	Sandsværmoen	101
Bestun	4	Lier	46	Saggrenda	106
Lysaker	6	Kjellstad.....	48	Meheia	113
Stabekk	8	Bragerøen	51	Øysteinstul ...	125
Høvik	10	Drammen	53	Hjuksebo	136
Blommenholm .	11	Gulskogen	56	Nordagutu ...	146
Sandvika	13	Mjøndalen	64	Dalsvatn	150
Slependen	15	Hokksund ...	70	Valebo	156
Billingstad.....	17	Vestfossen.....	75	Nisterud	168
Hvalstad.....	19	Darbu	81	Hoppestad.....	176
Asker	23	Krekling	85	Skien N.	180

1. Oslo V.—Drammen, 53 km. Vestbanestasjonen i Oslo vender utsiden mot bryggene ved Pipervika og mot det vordende rådhus. Husrekker omgir ellers personstasjonen og den første del av linjen, som delvis ligger i trang skjæring. Men så snart toget har passert godsstasjonen på Filipstad, blir det fra kupévinduet utsikt t. v. utover fjorden mot Hovedøya og Nesodden. Så iler toget langs Frøgnerkilen, der en flåte av seil- og motorbåter er fortoiet innenfor klubbhusene «Kongen» og «Dronningen». Bygdøy med Oskarshall støter til vestsiden av kilen. Tett inn til høire side av banen slutter sig by-villaer med hager og parker langs Drammensveien.

Litt utenfor Skarpsno overskrider jernbanen grensen mellom byen og Aker herred. Banen krysser så Drammensveien ved Skøyen stasjon og bøier kort etter mot sydvest, litt unda Bestunkilen. Dermed har linjen nådd landlige omgivelser, på lag ens gjennom Aker og naboherredet Bærum til Sandvika. Overalt rik vegetasjon. Oslofjorden nær banen på utsiden kommer glimtvis til syne. Lengre borte på innsiden ser en høie skogåser, som Voksenåsen i nord for Skøyen og Kolsås vestenfor Lysaker, senere også Skaugumsåsen og Vardåsen i Asker.

Alle villaene og den livlige trafikk (omkr. 120 tog daglig) på dobbeltsporet Oslo—Sandvika gir landet her en tilsetning av bykarakter. Jernbanelinjen følger til dels en dal-lignende senkning, men er også delvis løftet op over det omgivende terreng, så flere av stasjonene ligger lavere enn sporene; ved Høvik

er dog forholdet omvendt, med sporene helt under stasjonsbygningen. Alle stasjoner er fullt moderne utstyrt med sikkerhetsinnretninger o. l.; stillverket ved Sandvika har form av en mektig portal over banelinjen. Ting å feste sig ved underveis er f. eks. Ullern kirke, karakteristisk i landskapet t. h. etter avgangen fra Skøyen, den høie bro over Lysakerelva med utsikt til fjorden, store fabrikker ved Lysaker og Østre Bærums hovedkirke på en høgd t. v. ved Høvik.

Nærmest Sandvika går Drammenbanen oppe i skråningen mot Engervatn. **Sandvika** — like ved Sandvikselva og nær Oslofjorden — ligner med sine gater, murhus og fabrikker en liten by. Bærums herredshus med tårn virker som et palass. Oppe i en skogli 2.3 km. i nordvest er Bærums sykehus, en slottslignende murbygning.

Av forstadstogene fra Oslo går de fleste bare til Sandvika; men mange fortsetter enten til Billingstad, Asker eller lengre, så der også på strekningen Sandvika—Asker er stor ferdsel av villaboere. Likevel er det hovedsakelig rene landsbygda, som nå når med hus og hager, åker og eng, skog og fjell. I strøkene fra Sandvika gjennom søndre Bærum og videre gjennom det fruktbare Asker utfolder naturen en fylde og frodighet i alle måter, med en livfull gruppering av trekkene i landskapet, som gjør særlig Asker til en av Østlandets rikeste og vakreste bygder.

Like etter Sandvika stasjon går jernbanen på høi bro over Sandvikselva; fra broen prektig utsikt, bl. a. mot Kolsås. Banen gjør så en bue til Slependen; derfra følger linjen en skogdal til Billingstad, første stasjon i Asker herred. Ved Billingstad villaer og vid horisont mot nord og øst; glimt av Oslofjorden.

Over skoglier rett fram ses styrtingene fra Skaugumsåsen, som en kommer nærmere bortunder på viderefarten. Denne fører gjennom et skogbelte og en kort tunnel inn i bygda ved **Hvalstad** stasjon. Der viser askernaturen sig i fulleste flor. Ved Hvalstad er det til den ene siden åpent innover mot Oslo. Til den andre siden står Skaugumsåsen med loddrette styrtinger og bruddsteinsflater i en frodig grønn ramme.

Efter avgangen fra Hvalstad stasjon passerer toget et par tunneler. Videre gjennom kupert terreng. Utsikt til fjorden, Nesodden og helt inn til Oslo.

Ved **Asker** stasjon igjen tettbygget; transformatorstasjon for den elektriske jernbanedrift. I den åpne bygd ses spiret av Asker kirke ovenfor stasjonen i nord. Mot sydvest er Vardåsen en svær skogkoll.

Jernbanen sydoover fra Asker stasjon følger et dalsøkk langs Bondivatn og Gjellumvatn. Overveiende skog. Omkring Heggedal stasjon er det litt videre. -

Kort sønnenfor Heggedal overskrider jernbanen grensen mellom Asker herred i Akershus fylke og Røyken herred i Buskerud fylke. Smådelt landskap. Pene gardar på banens østside ved Røyken stasjon; på vestsiden nær stasjonen ses Røyken gamle steinkirke.

Drammenbanen når sitt høidepunkt 139 m. o. h. ved Spikkestad stasjon, i ellers nokså flate omgivelser, hvor det snart atter blir videre og mer skiftende. Linjen har her noen kilometer helt vestlig retning. Så ny vending og stor sceneforandring, litt bortenfor Spikkestad. Banen bøier der mot nord inn i et åsland på østsiden av Lierdalen i Lier herred. Gjennom skjæringer, en lengre tunnel og en kort tunnel kommer banen fram i åpent terreng i åsranden, hvor det på venstre hånd åpner sig et herlig **panorama av Lierdalen** med omgivende åser, Dramsfjorden og Drammen. Raskt fallende fortsetter banen i nordlig retning fra åsen ned til bygda og går i en stor bue gjennom denne tvers over dalen til Lier stasjon på vestsiden, hvor linjen svinger helt mot syd. Det fengslende skue varer under hele nedstigningen og et godt stykke videre framover.

Som noe særlaget fortjener **Lierdalen** å bli lagt nøie merke til. Den kommer nordenfra Tyrifjorden og utvider sig i sin sydlige del mot Dramsfjorden til et sletteland, som er helt opdyrket. I omfang hører Lierdalen ikke til Norges store dalfører; men den er et av de fruktbaraste. Især står hagebruket høit, så Lier avler mest frukt av alle landets herreder nest efter Ullensvang; i jordbær er vel Lier nr. 1. Strøket ved Kjellstad kan i jordbærtiden daglig avsette flere tonn bær. Vakrest er Lierdalen om våren, når alle frukttrærne blomstrer. Den alt fra gammel tid av velkjente bygd omfatter mange store gardar og bruk. Rent som en liten by av murbygninger er Lier sinnssykeasyl oppe i en li nordenfor jernbanelinjen. kort før denne når Lier stasjon. Asylet tilhører Buskerud og Vestfold fylker og byer; det har kostet 10 millioner kroner og har plass for 550 patienter. I skråningen på dalens vestside litt sønnenfor Lier stasjon ses den gamle Frogner hovedkirke (jfr. side 36). Tranby hvite annekskirke høit oppe på en terrasse i nord med skogåser bakenfor tar sig meget vakkert ut i det vide landskap.

Ved Lier stasjon står en statue av den amerikanske general Hegg, født på en av gardene der i nærheten.

Lierbanen, en smalsporet privatbane, fører 19 km. nordover hele dalen til Sylling ved Tyrifjorden.

..Fra Lier stasjon går Drammenbanen ret sydover forbi mange gardar og Kjellstad stoppested. På den gamle storgard Huseby t. v. bodde i det 11. årh. den senere helgen St. Hallvard. Ovenfor de dyrkede flater og ller på dalens vestsida stiger terrenget bratt op mot den skogklædde Bragernesåsen. Under denne bøier jernbanen — gjennom den tettbyggede Lierstranda og forbi store fabrikkar — til høire inn på Drammens område. Der stopper nesten alle tog først ved Bragerøen stasjon og kjører så over en 1000 meter lang bro inn på **Drammen** stasjon; broen fører over den brede munning av Dramselva i Dramsfjorden, delt i to avsnitt av Holmen midt i løpet, se kartet på side 38.

Om landeveier og skogruter fra Drammenbanen se side 35. Nærmere om Drammen og omegn se side 37.

SPIKKESTAD — en barndom på 50-tallet

Ragnhild Hofgaard

INNLEDNING

Ideen til denne boken fikk jeg av far, Bernt Bærem Svendsen. Han var utdannet tegner, og hadde keramikkverksted på Spikkestad, men tok etter hvert jobb i postverket for å få fast inntekt da vi var blitt en familie på syv.

Lillesøster Yngvild ble født da jeg var 10 år. Leiligheten ble for liten og vi flyttet fra sentrum og ned i Spikkestadbakken. Men far fortsatte å tegne.

Han tegnet for Velforeningen og for Historielaget, og var aktivt med i begge. Han tegnet plakater, illustrasjoner og kort, laget familieaviser og enkle bøker til barn og barnebarn.

Som voksen spurte jeg om han kunne tegne Spikkestad sentrumslik det var da vi kom flyttende. Tegningen ser dere på innsiden av permen. Han samlet på alt, også våre barnetegninger og skolebøker.

Da far og mor var blitt gamle, og jeg kom hjem på besøk, så vi ofte på bilder og snakket om hvordan Spikkestad hadde forandret seg, og hvordan det var her på 50- og 60-tallet. Far fortalte morsomt om episoder han hadde sett eller hørt om, og jeg noterte. Jeg samlet bilder, tegninger og kort og systematiserte og skrev, men det var et stykke derfra til ferdig bok.

*Tilbud til Historielagets medlemmer.
Virker denne boka interessant, kan du skaffe deg
den ved å sende en e-post til ragnhiho@frisurf.no.
Oppgi navn, adresse og telefonnr.
Boka koster kr 150,-, fritt levert Røyken.
Tillegg for porto kr 30,- for andre adresser.
Boka er på 74 sider.*

bokhylla.no og Anders Killingstad

bokhylla.no

I 2009 startet Nasjonalbiblioteket et prøveprosjekt med utlegging av norske bøker på internett. Dette er i realiteten blitt et kjempemessig digitalt bibliotek. Noe av tanken bak prosjektet er å digitalisere, bevare, og å gjøre mest mulig av kulturarven tilgjengelig på nett. Prosjektet bygger på en avtale mellom Nasjonalbiblioteket og Kopinor. Kopinor representerer forfatterne, forlag og andre opphavsmenn. Prosjektet har fått navnet: "bokhylla.no". Men først 11. oktober 2012 ble "bokhylla.no" offisielt åpnet av daværende kulturminister Hadia Tajik. 100.000 bøker utgitt i Norge t.o.m. året 1999 ble da alment tilgjengelig på internett. F.o.m. januar 2013 inngikk også bøker utgitt i år 2000. Og på det tidspunkt samlingen blir tilnærmet komplett i 2017 antas det at 250.000 bøker, også en del utenlandske, vil være gratis tilgjengelig for lesing på nettet. Men det er ikke lagt til rette for nedlasting eller kopiering av bøker som fortsatt omfattes av opphavsrett. Dette fremgår i tilknytning til den enkelte bok.

Norge er trolig det første land i verden som har et slikt gratis tilbud på nettet. Til de enkelte bøker kan også brukerne/leserne selv legge inn sine kommentarer.

Anders Killingstad

For flertallet av bygdemagasinet lesere vil navnet Anders Killingstad være velkjent. Det var læreren som skrev bygdeboka som kom med sitt første opplag i året 1928. Søker vi på forfatternavnet Anders Killingstad på nettstedet "bokhylla.no" finner vi 9 bøker som han har skrevet. Blandt disse er også bygdeboka fra 1928.

I Røyken historielags årbok for 1996 har Odd Sandlund skrevet en artikkel om Anders Killingstad. Derfor vil vi her bare gjengi noen få data i stikkords form:

- Født i Svelvik 3. oktober 1873
- Lærerutdanning fra Asker seminar
- Etter endt utdanning, lærervikar i Svelvik noen måneder
- Styrer ved Hyggen skole fra 1893 til 1932

- I tillegg til lærergjeringen var han en svært flittig skribent
- Var aktiv i skolekringkastingen fra starten i 1927
- Sluttet lærergjeringen i 1932 p.g.a. svikten-de helbred
- Flyttet til Drammen i 1932
- Var innehaver av Kongens fortjenestemedalje for samfunnsnyttig arbeid
- Døde i Drammen 27. desember 1945

Forfatteren

På nettstedet bokhylla.no finner vi som nevnt ni bøker skrevet av Anders Killingstad. Alle er gjengitt i sin helhet i fotokopi. Vi gjengir noen kortfattede data for hver enkelt bok i den tidsrekkefølge de ble utgitt.

1. Lars Skrefsrud, Santalenes apostel, J. W. Cappelens forlag, år 1922, 16 sider, illustrert. Utgitt i serien "Fagbiblioteket Fri Lesning". Skrefsrud (1840-1910) var husmannssønn fra Fåberg. Han regnes gjerne som selve eventyrskikkelsen innen misjonsbevegelsen. Etter å ha sonet en dom på Botsfengselet, utdannet han seg som misjonær. Han grunnla en misjonsstasjon i India i 1867, drev misjonsarbeide og fikk fart på næringslivet i området hvor han oppholdt seg.
2. Hans Schreuder: Norges første misjonær i Afrika, Cappelens forlag, år 1923, 16 sider, illustrert, Utgitt i serien "Fagbiblioteket Fri Lesning". Schreuder (1817-1882) var født i Sogndal, theolog. Drev misjonsarbeide blandt zulufolket, ble i 1866 biskop for "Den norske kirkes misjonsmark"
3. Blandt ville folk i Afrika: Robert Moffat, betsjuanernes apostel, J. W. Cappelens forlag, år 1925, 16 sider, illustrert. Utgitt i serien "Fagbiblioteket Fri Lesning". Robert Moffat (1795-1883) var skotsk pionermisjonær i Afrika. Ble på sine eldre dager ærsborger av London.
4. Røyken bygd før og nu, (Røyken herredsstyre, Røkens bank), Halden, år 1928, bygdebok for Røyken, 623 sider, illustrert. (Nye

Lærer og forfatter Anders Killingstad

opptrykk i 1987 v/ Røyken kommune og i 2001 v/ Røyken historielag)1)

5. Hjemstedslære, skisser, (Håndbok for lærere (2)), J. W. Cappelens forlag, år 1928, 166 sider, med tegninger av forfatteren.
6. Arbeidsoppgaver fra naturhistorien 1. Fisker, Cappelens forlag, år 1930, 12 plansjer, totalt 53 sider, illustrert
7. Arbeidsoppgaver til naturhistorien, 2. Krypdyr - Fugler (A), J. W. Cappelens forlag, år 1934, 20 sider, illustrert.
8. Arbeidsoppgaver til naturhistorien, 3. Fugler (B) Cappelens forlag, år 1934, totalt 24 sider, illustrert.
9. Planter hjemme og ute: fra naturens eventyrland, Gyldendal forlag, år 1937, 80 sider, illustrert. Boka bygger på innholdet i Killingstads undervisningstimer i skolekringkastingen fra 1927. (Fra 1931 ble skolekringkasting avløst av skoleradio)

Nettilbudet "bokhylla.no" er som nevnt et ganske nytt tilbud. Og på det tidspunkt dette skrives (desember 2013) har ennå ingen brukere lagt inn kommentarer til noen av de 9 bøkene av Killingstad som er omtalt foran.

Lerka

Den første artikkelen i boka "Hjemstedslære, skisser", (håndbok for lærere)2)), fra 1928 handler

om fuglen lerka. Vi velger å gjengi denne som en liten smakebit fra Killingstads bøker:

1. Lerka

En varm aprildag klinger der plutselig nogen uvante jublende toner oppe fra den solfylte luften. De synes å komme fra en liten sort prikk som henger deroppe mellem skydottene og nesten blir borte i det tindrende lys. Det er ikke til å ta feil av: vårens gladeste sangfugl, lerka, er kommet.

Solen i syden blev for varm. Det passer så vakert på lerka det Sivle skriver i sitt dikt:

*"Og vesle lerka ho hev det so,
at finn ho ein tuvetopp fri forr snjo,
so kved ho i med sin gladaste song,
so trur ho på vår med ein einaste gong.
Å, hei! å hi! å tir-i-li-ti!"*

Slik synger den i gjensynsgledens varme brus. Den varslar de travle menneskeflokker nedenunder om at sol og vår er kommet igjen.

Mens snelaget smelter på flate voller, og de svarte jordflekker eter seg større og bredere utover, går det løs med triller og sølvrene toner dagen lang. Det er rent et under at vingen kan bære den svevende sanger så utrettelig over de åpne marker.

På de dyrkede sletter med små bekkesisler og spredt kratt inellem har lerka sitt hjem. Sjelden eller aldri ferdes den oppe i skogliene eller der hvor bakkene ligger i rekke og rad som krumme rygger. Nesten aldri hviler den sin fot på en gyngende gren. Det åpne landskap med fritt utsyn og luftens vide rum over, det er den rette tumleplass for lerka.

Så godt liker den sig på det jorde den en gang har festet bo, at den ikke tåler nogen av sine egne i nærheten. Viser slike fremmede fugler sig på dens kjære marker, så slås de øyeblikkelig. De ryker på hverandre i luften, skriker og nebbes til fredsforstyrren må rømme. Det er mest hannen som er busemann; men det hender ofte at hunnen hjelper til med slagsmålet for å få den ubudne gjest på dør.

Med slagsmål og sang går de første vårdager for lerkemannen. Men snart må den tenke på å få sig et ordentlig rede. Og det er den ikke lenge om når den først tar fatt. Redet bygges godt sjult i det spirende gress eller i kornet i åkeren. Den gjør ikke mange kruseduller med å finne materialer til sitt lille hjem. Fuglene bare skraper en liten grop i marken; finere hustomt behøver de ikke. Så pynter de litt på jordhullet med nogen tørre gressstrå og halmstubber. Før de tak i litt hestetagel, så blir det riktig fint å se på. Nu kan de putte redet fullt av brunprikkede egg; for nu ligger de lunt og varmt.

Hunnen ruger i 14 dager, og hannen korter tiden for henne med å synge og slå triller over marken der hvor redet er gjemt. Så tiden går. Men når ungene kommer, blir det travelt for lerkene. De små vil

ha insekter og edderkopper i massevis. Først når de er blitt voksne, lærer de å snappe frø, kornrusk og å drikke av duggedråpene i gresset. Mer vann til å slukke sin tørst med trenger de ikke.

Til slutt blir lerkesangen sjeldnere. Når gresset bølgjer i vinden ute i juli, har gjerne ungene forlatt redet. Da holder også lerka opp med å synge, og man ser små lerkeflokker streife om på markene. Lenger ut på høsten slår de sig sammen med andre trekkfugler, og i store skarer stevner de igjen syddover.

Omtalen av lerka er illustrert med en grovtegnet skisse av et lerce-rede med 6 prikkete egg, samt avtrykk av en lerkefot.

Ole Sønju

Noter:

- 1) Røyken bygd før og nu, 2001-utgaven i innbundet stand, 623 sider, 2,1 kilo, kan du også kjøpe hos historielaget. Videre er den til salgs på Blåhella kystsamling i åpnings-tiden på søndager om sommeren. Og prisen er bare 100 kr.

Kilder:

Nettstedet: bokhylla.no

Røyken historielags årbok 1996, artikkel av Odd Sandlund

Gyldendals store konversasjonsleksikon

Oldtidsmarsjen 2014

Oldtidsmarsjen gikk i år av stabelen for 25. gang søndag 21. september. Marsjen går langs Oldtidsveien mellom Gullaug og Slemmestad, og er ca 16 km lang. Det var mulig å starte fra Gullaug, Spikkestad eller fra Røyken kirke. Busstransport var ordnet fra Slemmestad til Gullaug for de som ønsket å gå hele traseen.

Til tross for en regntung morgen klarnet det opp like før starten kl 10.00, og de 52 deltakerne fikk en fin tur gjennom bygda i høstværet.

Etter en tøff start på marsjen opp gjennom Gullaugkleiva til Kovestad, fulgte et lettere parti forbi kommunegrensa og til Båhus, hvor Ole Rud sto og delte ut registreringskort samt

Drikkestasjon ved Klokkergården

*Sigbjørn Stedje
var førstemann
ved Røyken kirke*

*Bokstavkjeks er
snadder for både
to- og firbeinte*

svarkort til bruk ved naturstipostene som var oppslått med jevne mellomrom underveis videre i marsjen. På fin grusvei fortsatte vi videre forbi Askestad og fram til Bitehagen, hvor man i et parti må forlate den egentlige traseen for Oldtidsveien. I stedet krysser vi Røykenveien og fortsatte langs gangveien videre til krysset ved Golfveien. Nå var vi inne på Oldtidsveien igjen, og snart var vi framme ved Røyken kirke. Ved Klokkegården sto en blid gjeng klar med drikke.

Etter et hyggelig opphold her gikk veien videre ned Klokkegårdsveien, på sti et stykke og deretter Vangsveien opp igjen til Mølleveien, som vi fulgte fram til Mølla, hvor traseen krysser elva og Røykenveien. Nå fulgte et bratt parti på sti opp gjennom skogen fram til krysset Bøveien/Fossumveien. Herfra var ikke veien lang til mellom-Bø, hvor Frøydis Christoffersen også i år sto klar med sin eminente ertesuppe. Denne suppa alene gjorde marsjen verd å gå!

Nå fulgte et lettere parti videre på sti i flatt terreng nordøstover og til slutt ned kleivene til Slemmestad ungdomsskole. Derfra videre på asfalt fram til Sekkefabrikken. Her satt Cato Christoffersen og Bjarne Kjos og registrerte deltakerne som fullførte samt tok inn naturstikortene. Merker og diplomer ble delt ut.

Oldtidsmarsjen er absolutt å anbefale for våre lesere. Alle som har fysisk mulighet til det bør rydde plass i kalenderen sin og bli med neste år!

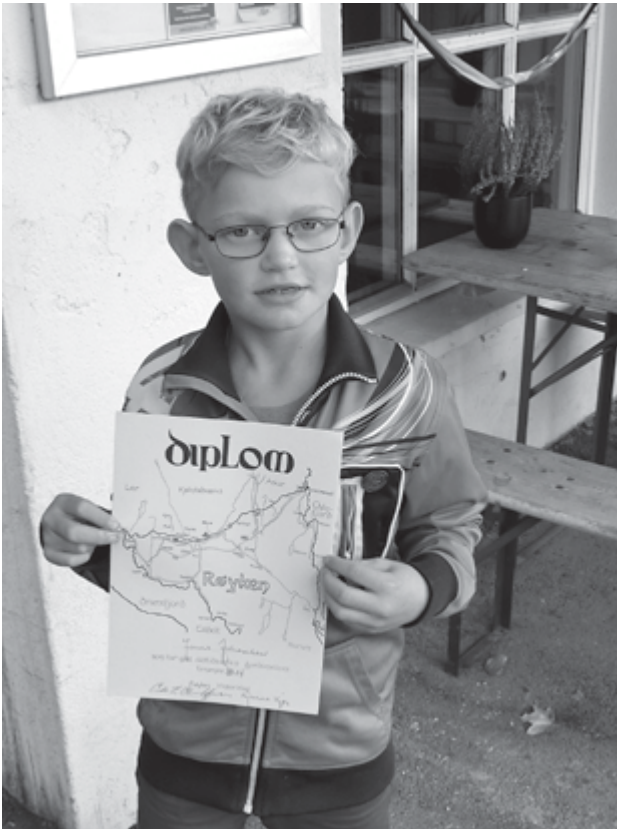
Red

*Her serverer
Frøydis suppe til
Mette Ølstad og
Bjørn Fossnes*

*Frøydis passer
suppekjelen*

*Jonas Johansen,
yngste deltaker
som gikk selv*

Torleif Remme gikk marsjen for 20. gang

RØYKEN
HISTORIELAG

Oldtidsmarsjen 2014 – natursti

- Spørsmål 1: Når ble Røykens førte ungdomsskole tatt i bruk?
1: 1964 x: 1967 2: 1961
- Spørsmål 2: Når sto Rørtunet kjøpesenter i Slemmestad ferdig?
1: 1978 x: 1981 2: 1984
- Spørsmål 3: Hvor mange meter over havet ligger Røyken stasjon?
1: 117,0m x: 100,5m 2: 139,8m
- Spørsmål 4: Antall barn på barneskolen indikerer hvor mange som bor på stedet.
Hvilke av disse stedene hadde færrest barn på barneskolen i 1920?
1: Nærnes, Morberg skole x: Spikkestad, Vestbygda skole
2: Åros, Frydenlund kole
- Spørsmål 5: Røyken og Spikkestad var de to stedene det først kom postkontor (før 1900),
hvor kom det tredje postkontoret?
1: Åros x: Slemmestad 2: Hyggen
- Spørsmål 6: Det har vært 13 postkontor/poståpneri/brevhus i Røyken.
Hvilke av disse har ikke vært kontor?
1: Bakken x: Sagfoss 2: Torvbråten
- Spørsmål 7: Røyken har veldig mange pendlere til jobb, både mot Oslo og Drammen.
Hvor stor prosent av de som jobber pendler ut av kommunen?
1: 54,8% x: 73,3% 2: 63,9%
- Spørsmål 8: Røyken hadde et folketall på 20 826 pr 30.06.2014, og hadde en netto økning
på 205 siden nyttår. Hvor mange ble født i første halvår?
1: 88 x: 125 2: 164
- Spørsmål 9: Alen var en gammel måleenhet (en alen lang), hvor lang var en alen?
1: 48,6cm x: 62,7cm 2: 83,4cm
- Spørsmål 10: Hva skjedde i 1973?
1: Røyken Meieri ble nedlagt x: Grodalsmølla ble lagt ned
2: Jernbanen mellom Spikkestad og Drammen ble lagt ned
- Spørsmål 11: Når fikk vi 200-kronerseddelen?
1: 1988 x: 1991 2: 1994
- Spørsmål 12: I folkeavstemning 13.8.1905 sa 368 208 menn ja, og 184 nei til oppløsning
av unionen med Sverige. I tillegg underskrev et antall kvinner på en
støtteerklæring av vedtaket, hvor mange kvinner?
1: ca 150 000 x: ca 250 000 2: ca 200 000

121 X22 XXX 22X De riktige svarene er understreket.

Resultatliste for naturstien 2014:

1.	Harald Søvold Kjos	11 rette
2.	Flemming Sveen (430)	7 rette*
3.	Wenche Skog (400)	7 rette*
4.	Roy Andresen	7 rette*
	Halvard Berg	
	Jorunn Berg	
	Wivi-Ann Søvold Kjos	
	Ann Kristin Lillelien	
	Øistein Lillelien	
	Terje Martinsen	
	Magne Nilsen	
	Hilde Røys	
	Sigbjørn Stedje	
	Frøydis Sundby	
	Jens Sundby	
	Bjørn Sveen	
17.	Tore Greff	6 rette
	Mariann F. Holmquist	
	Mildrid Lund	
	Harald Melvold	
	Arne Myrvang	
	Trond Myrvang	
	Thorleif Remme	
	Anne Sandbu	
	Erik Sandbu	
	Odd Arnfinn Sørmo	
27.	Iren Andresen	5 rette
	Jonas Johansen	
	Berit Svens	
	Elisabeth Søreimo	
	Mette Ølstad	

Totalt startet 52, men ikke alle leverte og ikke alle er tatt med på lista.

*15 hadde 7 rette på 2. plass. For å skille hvem av disse som skulle få 2. og 3. premien måtte de tippe vekten på 100 norske kronestykker (=437 gram), derfor plasseringen fra 2 til 4.

Minner fra Åros i tidligere tider

Aksel Kleven (1907 – 1987) var bror av min bestemor Jenny f. Karlsen, og var bosatt i Kleiva i Åros. Han var en kjent person i bygda, jobbet lenge som bygmester og innehadde mange kommunale verv gjennom årene.

Aksel var yngst av 15 søsken. Han og kona Kirsten hadde ingen egne barn. Han etterlot seg noen papirer hvor han hadde skrevet om livet sitt, og om livet til familien bakover i tid. Mye av dette er personlig og kun ment for familien, mens det som gjengis her kan være av mer generell historisk interesse for våre lesere.

Om foreldrene Karl Eliassen og Anette Hansdatter:

«Anette og Karl Eliassen ble gift i 1883. Mor var fylt nitten år, far var atten og et halvt. De flyttet inn i et hus på Støa i Sætre. Far arbeidet der på Engene Dynamittfabrikk. De bodde der et par år, før de flyttet til Skofterud, en husmannsplass under Frøtvedt. For å få bo der

måtte far arbeide gratis tre uker i slåttene og ei uke i høstsonna. Tiden for arbeidsfolk var elendig - dårlig betaling for arbeid. Far var også det første året ute på militærtjeneste. Her fikk han giktfeber, og slapp siden noe mere av det. Han fikk en lei hjertefeil av den sykdommen, som han hadde til sin død.

Mor hadde det meget vanskelig de første åra. Hun var med på gården i slåttene og skurden. Hun fortalte at hun hadde med seg småbarn som bare så vidt kunne gå selv, og den minste hadde hun med i en flisekurv. Mor var liten, men veldig sterk. Far, som hadde sluttet på Engene, begynte dels i skogen og dels på veiarbeid. Han fortalte meg at han hadde 80 øre favnen for å hogge topp som han måtte rote fram under snøen. Da kan en jo tenke seg hva det kunne bli å fø familien med.

- Synes jeg må ta med en ting her; En søndag bestemte han seg for å gå til skogen og hogge for å tjene noen øre mere. Han holdt på en stund, men han syntes det smalt så høyt av øksehoggene at han slutta med det. Men han hadde tatt med en gammel vedkjelke som han lasta på kvist etter hoggingen og skulle dra den hjem på. Veien til hogstplassen var bare en sti som han selv hadde gått, så kjelken datt i sporet og veltet mange ganger. Far, som hadde et kraftig sinne, ble forbannet på dette. Han tok kjelken og slo den til ved, og så tok han veden og kjelken på ryggen og bar det hele hjem. Jeg tenker det var en blid mann å få i hus.

Ja, sånn gikk tiden og årene. Jeg hørte aldri at far var ledig, men det var jo en elendig betaling, og familien økte jo etterhvert. I årene fram til 1900 fikk de 9 barn, den eldste var da 17 år».

«I 1931 var mor og far nesten 70 år, og skralle var de begge to. Vi var der oppe i Kleven og hjalp dem mye. Kirsten gikk til butikken for dem og hjalp til med litt av hvert. Jeg måkte veien og hjalp dem med å spa om våren, for de skulle absolutt ha poteter i jorda. De solgte også noen tønner hver høst, bl.a. til Jenny på Nærnes. Jeg hogg ved og tømmer denne vinteren. Jeg gikk 1 time til hogsten og 50 min. hjem. Det ble harde dager, men jeg var jo ung. Vi var mange kvelder oppe hos mor og far den vinteren. Om kveldene spilte vi kort,

Karl Eliassen og Anette Hansdatter ca 1931

beiteplukk. Og så hendte det jo at vi tapte en 25-30 øre. Det var jo et brød den gangen.

De siste årene de levde hadde de det jo forholdsvis bra, det hadde jo blitt en liten pensjon, så de greide seg bra.

Far døde i 1939, jeg var selv til stede den natten. Mor ble nå alene 76 år gammel. Hun kunne jo ikke klare seg alene, så hun fikk bo hos min søster Jenny som var gift og hadde hus i Nærnes. Der bodde hun i 6 år, og var de siste 6 åra hun levde på Fagertun pleiehjem. Hun døde i 1950».

Om besteforeldrene Hans Berntsen og Maren Sørine Johansdatter:

«Jeg kan så vidt huske noen glimt fra jeg var en 4-5 år. Blant annet kan jeg huske min bestefar. Han hadde langt, grått skjegg og var liten av vekst. Han døde i 1911 i en pram, etterat han og en svenske som het Lindgren hadde rodd fra Drøbak og opp i Åroselva.

Så husker jeg min bestemor Maren, fra den tiden hun bodde i Skofterud som enke. Vi var mye der oppe hos henne, hun var flink til å

ha god kaffe, med kokt fløte i, så det ble snerk oppi koppen. Hun levde jo i nesten 20 år som enke, men flyttet fra Skofterud og stelte hus for en gammel enkemann som het Sagbakken. Han hadde hus i Follestadgrenda, hadde vært sjømann i sine yngre år, men da han ble eldre hadde han hest og drev for det meste i skogen. Bestemor ble nesten 90 år. Hun var en stund på gamlehjemmet før hun døde.

Bestemor forteller selv til meg ca 1922: Hun og bestefar giftet seg i 1863 og bosatte seg på en liten plass under Flater gård. Her var det litt jordvei, så de kunne fø ei ku. Plassen lå langt inne i skogen, den ligger der også i dag.

Jeg skjønner ikke hvordan barna kom seg på skolen -den ble drevet som omgangsskole den gangen - i kanskje en meter snø og ubrøyt veier. Det var nok hardt mange ganger. Det var jo bare vedfyring den gangen. Bestemor kvistet kvist om sommeren. Den skulle vare hele vinteren, men det hendte jo at det minket på veden. Da tok bestemor på seg truger, gikk til skauen og hentet rå grankvist som hun kvistet og bar på ryggen hjem for å drøye den tørre. Vann ble båret fra en bekk i nærheten. Når en i dag hører om det, er det jo nesten ufattelig

Plassen Flaterbråten i dag

at en liten, tynn kvinne kunne greie dette. La noen prøve seg i dag, sier jeg. Bestefar, som var skredder, var rundt på gårdene og sydde dresser for dem som hadde råd til det. Ellers var han en framifrå skytter, og dreiv også mye med snarefangst. En gang kom han hjem med 7 voksne tiurer i sekken. Han skjøt hare og rev, og også grevling. Den skal jo vannes godt før den kan spises. Han hengte grevlingen i bekken for å vanne den ut. En gang ble den hengende litt for lenge, for da han kom for å hente den, var det nesten bare beina igjen av den. Flesk og kjøtt hadde rent av den, så det ble visst ei mager steik. Bestemor sa at det var kua og melka som hjalp godt til med næringen.

De flytta fra denne plassen i 70-års alderen, til Nordre Åros hvor de bodde til bestefar døde i 1911. Men bestemor levde helt til 1930».

Om hjemstedet Kleven i Åros:

(Det gamle huset er revet, adressen i dag er Skaulia 12)

«I 1900 ble en gammel tømmerhytte, Øvre Åroskleven, til salgs. Det var ei enke som eide huset. Den sto på bygsla jord, under Lille Åros. Hytta hadde bare kjøkken og stue. Utvendig var det bare tømmervegger. Innvendig var stua påslått en slags panel, i kjøkkenet var det hengt på noe papp som var blåmalt, og der var det bare peis med stor bakerovn. På kjøkkenet var det så kaldt om vinteren at ingen kunne ligge der. Det var 5 mål tomt som tilhørte Lille Åros. For dette arealet, som var delvis skog og jord, ble det fastsatt en pris av kr 32,- pr. år i bygselavgift. Her var det altså ikke pliktarbeid på gården. Eier av Lille Åros var den gang Fredrik Flater. Han drev med skog- og jordbruk, samt skysstasjon. Vann til huset måtte bæres fra brønnen, den lå ca. 50m fra huset. - Og barna fortsatte å komme, i alt 6 stk ble født her, der i blant undertegnede.

Sommeren 1921 hadde mor og far spart sammen 1500 kr. Disse pengene ble så kostet

på huset. Ny pipe, den ble satt opp av Karsten Olafsen. Han sang og plystra og jobba, en artig kar. Min bror Kristian og Sverre Åmodt utførte snekkerarbeidet, kledde huset utvendig med panel, satte inn nye vinduer og la nye gulv. Så den gamle tømmerhytta ble reine stas huset.

Etter at far døde i 1939 flyttet mor som før nevnt til Jenny på Nærnes, og huset i Kleiva sto tomt. Jorda, som var på 5 mål, var bygsla av Johan Lund. Far hadde hatt den og brukt den i 40 år. Jeg snakket da med alle mine søsken og mor, og det ble til at jeg kjøpte huset av henne, og jorda av Lund».

Aksel og Kirsten solgte Kleiva i 1954, men holdt av ei tomt hvor de bygde seg nytt hus. I 1969 flyttet de videre til leilighet på Store Åros, hvor de bodde resten av livet.

Besteforeldrene det refereres til:

Hans Berntsen (1837 - 1911) g. med Maren Sørine Johansdtr (1843 - 1930)

Foreldre

Anette Hansdtr (1864 - 1950) g. med Karl Eliassen (1864 - 1939)

Søskenflokk:

** Emil Johan Karlsen 1883 - ?*

** Helga Marie Karlsen 1885 - 1904*

** Marthine Karlsen 1886 - 1965*

** Kristian Karlsen 1888 - 1977*

** Anna Karlsen 1891 - 1892*

** Anna Karlsen 1892 - 1892*

** Alma Karlsen 1893 - 1916*

** Mathilde Karlsen 1895 - 1977*

** Sigrid Karlsen 1898 - 1917*

** Jenny Karlsen 1900 - 1962*

** Sigurd Karlsen 1902 - 1977*

** Harald Karlsen 1904 - 1920*

** Torbjørg Karlsdtr 1906 - 1906*

** Ingrid Karlsdtr 1906 - 1906*

** Aksel Karlsen (Kleven) 1907 - 1987*

Red

Norges første kvinnelige dommer!

En gang i fjor sendte Jan Bøhmer, Slemmestad, oss et utklipp fra boken "Norge under Haakon VII" av Odd Hølaas. Denne boken kom ut i 1952 og inneholder, skal vi si, løst og fast av nyheter fra tiden 1905 til 1952. På side 124 i denne boken finner vi under overskriften "Første kvinnelige" følgende notis:

Dommer.

22/8. Amtmannen i Finnmark har konstituert overrettssakfører Ruth Sørensen i Hammerfest som byfoged der under byfoged Madses fravær. Ruth Sørensen, som er 36 år gammel og født i Røken, er den første kvinnelige dommer i vårt land.

Året var 1913. Hvem var så denne Ruth Sørensen fra "Røken"? Det har jeg funnet ut.

Hun var datter av Frithjof Christopher Malthes Sørensen, som var sokneprest i Røyken fra 1877 til 1881, og hans kone nummer to, Katharine Mohr. Begge var av embetsmannslekt. Ruths farfar var også jurist, og han var bl.a. aktor i riksrettssaken mot statsråd Collett i 1827 og mot statsminister Løvenskiold i 1836. Statsråd Sørensen fikk forøvrig et dramatisk endelikt, han var det første offer for koleraepidemien i Christiania i 1853. Da var han justisminister.

Ruth ble født i 1877 og tilbrakte, må vi gå ut fra, sine første barneår i Røyken. I 1895 tok hun examen artium, og i 1900 tok hun juridisk embetseksamen som den fjerde i rekken av kvinnelige norske jurister. I 1901 tok hun sammen med andre kvinnelige jurister et initiativ som førte til at også kvinner fikk tillatelse til å praktisere som sakførere. Det åpnet Stortinget for i 1904.

Ruth Sørensen Bie var det som da het edsvoren fullmektig, nå dommerfullmektig, i Finnmark. Som overrettssakfører praktiserte hun fra 1907 i Oslo, og i 1913 er hun altså i Hammerfest. Antagelig varte konstitusjonen som byfogd i Hammerfest ikke så lenge. Fra 1916 til 1925 var hun sekretær, altså saksbehandler, i Handelsdepartementet. Så ble hun overrettsdommer, det som nå tilsvarende lagdommer, i Trondheim. Sannsynligvis ble hun der til hun falt for aldersgrensen, og hun døde i 1954. Fra 1909 til 1918 var hun gift med høyesterettsadvokat Ole Solberg Bie. De hadde ett barn sammen.

Dette er hva jeg har funnet ut etter en ettermiddag på internett. Jeg har særlig sett på "Hvem er hvem" fra årene 1912 og 1930, samt boken "Justitias døtre" av Tordis Støren. Andre tilgjengelige kilder har jeg ikke konsultert - men de finnes.

Kåre Selvik

Om Bygdemagasinet

Bygdemagasinet gis ut av Røyken Historielag. Det kommer ut to ganger i året, vanligvis i mai og november, og deles gratis ut til medlemmene. Bladet er ment å være et informasjonsforum for våre medlemmer, men også et sted der medlemmene kan skrive sine innlegg og komme med synspunkter om lagets drift.

BM kom ut første gang i mai 1985. Siden den gang har det i alt kommet ut 66 nummer. Etersom vi har fått mer moderne hjelpemidler enn det Ole Sønju rådde over i de første årene, har bladet øket i volum og format. De første 40 nummer er også bundet inn i permer på 10 i hver bok.

Vi etterlyser stadig bidrag fra våre medlemmer, og en skal være oppmerksom på at vi gjengir artikler slik vi mottar disse, uten å sjekke kilder etc. Kommentarer og kritikk mottar vi derfor med takk. Bladet vil således fremstå som et uformelt forum, og formidler stoff som til dels ikke er gjennomarbeidet, slik en finner det i våre årbøker.

Derfor: Sitter du på stoff som kan ha interesse for våre medlemmer, så nøl ikke med å sende det inn til redaksjonen!

Røykenkalenderen 2015

Tema: 70 år siden frigjøringen

Kalenderen koster 50 kr og er til salgs hos historielaget

Du kan bestille den hos Bjarne Kjos tlf. 934 13 927,
 gjerne som SMS, oppgi navn og adresse,
 eller bruk: bjar-kj@online.no

eller: historielaget.no (hjemmesiden på internett).

Hvis du bor i Røyken vil kalenderne leveres på døra,
 hvis du bor utenfor Røyken må den sendes,
 og porto på kr 30 tilkommer.

Den blir også solgt på stands på kjøpsentere før jul.

-----< >-----

En fin julegave til utflyttede røykenbøringer.